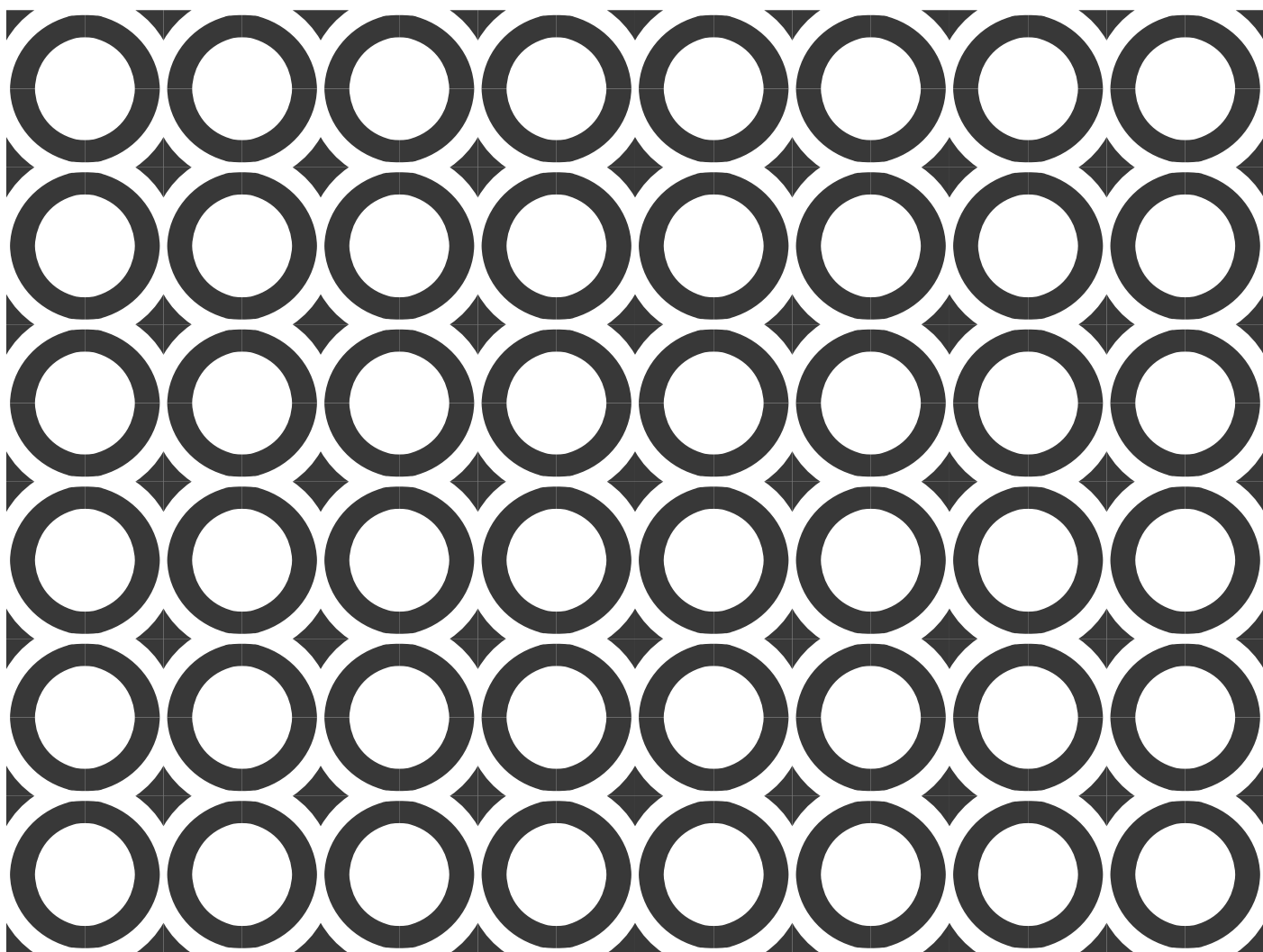

De la persoană informată la persoană aliată

ABC-ul persoanelor aliate comunității
LGBTQIA+

[cuprins]

- 1. De ce să fii o persoană aliată? /2**
  - 1.1. Scurt istoric și status quo /3

- 2. Termeni LGBTQIA+ /6**

- 3. Limbaj incluziv și importanța pronumelui /12**
  - 3.1. Limbaj incluziv /13
  - 3.2. Importanța pronumelui /15

- 4. LGBTQIA+ friendly sau aliat? /16**

- 5. Cum poți fi o persoană aliată? /18**

- 6. Ce trebuie să știi ca persoană aliată? /20**

- 7. Scopul organizațiilor LGBTQIA+ /21**

- 8. Stereotipuri false despre comunitatea LGBTQIA+ /24**

- 9. Mesaje de la noi, comunitatea LGBTQIA+, pentru aliați/aliate /26**

- 10. Ce să citești mai departe /28**

- 11. Bibliografie /30**

[persoană aliată?]

O persoană aliată comunității LGBTQIA+ este persoana care se implică activ în acțiunile care au ca scop înțelegerea, respectarea și incluziunea persoanelor din comunitate. Această implicare poate presupune atât participarea regulată și susținută la evenimentele și acțiunile cu tematică LGBTQIA+, cât și simple intervenții în discursuri, comentarii sau remarci homofobe/transfobe pentru a atrage atenția asupra discriminării.

[de ce să fii o persoană aliată?]

În ziua de azi, comunitatea LGBTQIA+ luptă în continuare împotriva discriminării pentru a obține drepturi egale și vizibilitate. Deși lucrurile au evoluat de-a lungul anilor, mai avem un drum lung de parcurs și întâmpinăm în continuare provocări la nivel social și legal, când apar de exemplu propuneri de lege care îngreunează munca de advocacy pe care o facem ca organizații LGBTQIA+. Educația nu este numai responsabilitatea specialiștilor și a organizațiilor, iar campaniile de conștientizare și informare se fac colectiv. **Fiecare dintre noi poate contribui la o societate mai incluzivă, informată și empatică, indiferent de vârstă sau experiențele trecute.**

Pentru a lupta împotriva discriminării avem nevoie de oameni dedicați și empatici, avem nevoie și de voi, ca persoane aliate. Acest ghid a fost creat cu scopul de a oferi o serie de informații și recomandări pentru o persoană aliată și o persoană care dorește să participe la evenimentele LGBTQIA+. Ceea ce urmează să citiți este doar o scurtă prezentare a ceea ce înseamnă să fii aliat/ă. Veți regăsi răspunsul la o serie de întrebări, veți putea citi câteva recomandări și veți vedea că există unele mituri care sunt complet nefondate.

Timp de 17 ani, Rusell (2011) a intervievat 127 de activiști aliați heterosexuali cu privire la motivele pe care aceștia le au pentru a susține și apăra drepturile LGBTQIA+. Majoritatea erau motivați de dorința de a lupta pentru valorile în care cred, cum ar fi justiția, drepturile civile sau credințele morale sau religioase. Alți factori motivaționali au fost experiențele profesionale și personale cu membrii familiei, relațiile avute sau comunitățile din care fac parte, locuri în care au găsit mereu sprijin și încredere.

Conform raportului anual ActiveWatch cu privire la discursul intolerant și instigator la ură, pentru anul 2018, în România, „minoritățile sexuale au fost ținta predilectă a discursurilor intolerante și instigatoare la ură”, manifestate în spațiul public.

[scurt istoric și status quo]

Introdus de regimul comunist în anul 1968, **Articolul 200** pedepsea relațiile consimțite între persoanele adulte de același sex cu închisoarea de la 1 la 5 ani, dar includea și factori agravanți care permiteau instanțelor să acorde pedepse de până la 15 ani de închisoare. În baza Articolului 200, Securitatea, Miliția iar mai apoi Poliția, instanțele de judecată, procuratura și închisorile au supus bărbați gay și femei lesbiene la arestări, anchete, șantaj, tortură și încarcerări. Deși celelalte state membre ale Uniunii Europene au dezincriminat relațiile între persoanele de același sex mult mai devreme, începând cu finalul secolului al XVIII-lea și până în anii '90, autoritățile din România au amânat decizia până la începutul secolului XXI, aceasta fiind necesară pentru a îndeplini condițiile de preaderare la Uniunea Europeană. 21 iunie 2001, data abrogării Articolului 200 din Codul Penal este un moment istoric pentru România, fiind începutul respectării libertăților tuturor cetățenilor români, indiferent de orientarea lor sexuală sau identitatea de gen.

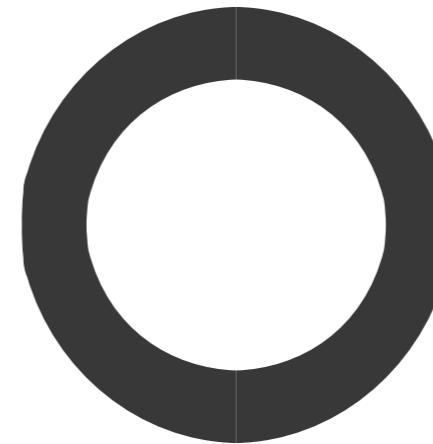
Cu toate acestea, atitudinile discriminatorii persistă și în ziua de azi, după cum se poate remarca din evenimentele întâmplare în ultimii ani.

Anul 2018, de pildă, a fost un an marcant pentru Comunitate: Coaliția pentru Familie, în colaborare cu guvernul social-democraților, a lansat **un Referendum împotriva comunității LGBTQIA+**, potrivit căruia căsătoria ar trebui definită doar ca o uniune între un bărbat și o femeie, mai degrabă decât „doi soți”. Referendumul a primit sprijin public din partea Bisericii Ortodoxe și a altor comunități religioase și/sau conservatoare, precum și a tuturor partidelor parlamentare, cu excepția unuia. Totuși, asociațiile LGBTQIA+ și alte organizații din societatea civilă, cât și entități private, au organizat o campanie pentru a cere boicotarea referendumului, declarând că acesta încalca drepturile comunității LGBTQIA+, și au încurajat persoanele să nu participe la vot.

În iunie 2020, Senatul României a adoptat o **modificare la Legea Educației Naționale** care interzicea educația despre gen, egalitate de gen și identitate de gen în spațiul educațional școlar, universitar și profesional. Această lege a reprezentat un atac nu doar contra libertății academice, a libertății de exprimare și de informare, ci și asupra drepturilor omului și „drepturilor copiilor la o educație echilibrată, bazată pe știință și nu pe ideologiile ultraconservatoare promovate în Parlamentul României”. Societatea civilă, organizațiile LGBTQIA+ și inclusiv Universitățile și-au unit forțele pentru a împiedica promulgarea acestei legi, demarând campanii de conștientizare și solicitând intervenția Președintelui României, care o lună mai târziu a sesizat Curtea Constituțională a României privind propunerea legislativă. Sesizarea a fost admisă, legea fiind astfel declarată neconstituțională în decembrie 2020.

În 2022 a fost adoptat tacit de către Senat un proiect de lege „anti-LGBT+”, care presupune introducerea în legislație a **„interdicției difuzării prin orice mijloace de conținuturi privind devierea de la sexul stabilit la naștere sau popularizarea schimbării de sex sau a homosexualității”**. Astfel, scopul acestuia este interzicerea și cenzurarea oricărei discuții despre homosexualitate și identitatea de gen desfășurată în spațiul public - și anume școli, instituții medicale, mass-media, internet, etc. Acest proiect nu numai că încalcă demnitatea membrilor comunității LGBTQIA+, excluzând și orice tip de reprezentare a acestora, ci contravine și dreptului de liberă exprimare și, mai presus, dreptului fiecărui copil de a beneficia de o educație incluzivă și lipsită de discriminare.

Prin urmare, avem nevoie de persoane aliate pentru că încă asistăm la un discurs bazat pe ură manifestat în spațiul public și cel online; pentru că persoanele LGBTQIA+ nu au încă drepturi egale; pentru că încă ne luptăm cu discriminarea și inegalitatea în diferite aspecte ale vieții, de la locul de muncă până la accesul la sistemul medical; pentru că spațiile în care persoanele din comunitate se simt în siguranță sunt puține, aproape inexistente. Persoanele aliate sunt cele care se alătură vocilor din comunitate pentru a susține împreună libertatea, a spune că această discriminare nu este tolerată, și că ea trebuie adresată și demitizată de fiecare dată când se întâmplă.

[termeni LGBTQIA+]

LGBTQIA+: acronimul pentru lesbiană, gay, bisexual, transgender, queer, intersex și asexual. Este un termen care subliniază și diversitatea identităților sexuale și de gen din cadrul comunității. Simbolul + este inclus pentru a reprezenta membru comunității care se identifică cu o orientare sexuală, ori o identitate de gen ce nu e inclusă în acronimul LGBTQIA.

Orientare sexuală: capacitatea unei persoane de a simți atracție sexuală și/sau romantică și de a avea relații romantice și/sau sexuale cu alte persoane. Orientarea sexuală nu trebuie confundată cu identitatea de gen.

Intersex: persoanele intersex se nasc cu o combinație de trăsături fizice, hormonale sau genetice atât feminine cât și masculine. Este un termen umbrelă care definește mai degrabă un spectru (există mai multe variații de intersex) decât o singură categorie.

Coming out: procesul prin care o persoană se identifică/și acceptă propria orientare sexuală, orientare romantică sau identitate de gen. De asemenea, este procesul prin care o persoană împărtășește orientarea sexuală sau identitatea de gen cu alții (coming out față de prieteni/familie, etc).

Sex/Sexul la naștere/Sexul biologic – Sexul (masculin, feminin sau intersex): desemnat la naștere unui copil, de cele mai multe ori bazat pe anatomia externă/ internă și la nivel cromozomial a copilului.

Queer: termen folosit de persoanele care nu se conformează structurii heteronormative și categoriilor de gen tradiționale. În trecut, termenul a fost folosit în mod peiorativ la adresa persoanelor LGBTQIA+, dar acum a fost revendicat de către persoanele din comunitate.

Aromantic: descrie o persoană care nu simte deloc sau simte foarte puțin atracție romantică și poate avea puțin sau niciun interes în a se implica în relații romantice.

Asexual: descrie o persoană care nu simte deloc sau simte foarte puțin atracție sexuală și poate avea puțin sau niciun interes în a se implica în relații sexuale.

Gen: spre deosebire de „sex”, care ține de biologie (biologic vorbind, corpul unei persoane va fi de sex femeiesc, bărbătesc sau intersex), „genul” este un construct social, bazat pe un ansamblu de caracteristici emoționale, comportamentale și culturale pe care societatea le „atașează” sexului biologic al unei persoane. Genul poate avea mai multe componente, inclusiv identitatea de gen, expresia de gen, rolurile de gen, etc. Există persoane care, ca gen, nu se regăsesc în categorisirea binară bărbat/femeie (persoanele non-binare, agender).

Identitate de gen: se referă la experiența conștientizată individual și profund psihologică a genului, care poate să corespundă sau nu cu sexul atribuit la naștere. Pentru a înțelege pe deplin conceptul identității de gen, este important de subliniat diferența dintre sex și gen. În timp ce „sex” se referă la caracteristici biologice, „gen” se referă la caracteristici sociale, psihice individuale. Felul în care persoanele și grupurile înțeleg, experimentează și-și exprimă genul este mult mai divers. Astfel, genul este începe să fie instituționalizat în societate într-un mod mai complex.

Rol de gen: un set de norme societale care dictează ce tip de comportament este în general considerat acceptabil, adecvat sau de dorit pentru o persoană, bazat pe sexul său atribuit sau genul perceput. Aceste roluri pot varia pentru fiecare cultură sau țară.

Neconformitate de gen: descrie rolurile, identitățile de gen care diferă față de cele atribuite de către societate unui gen anume.

Transgender: deseori prescurtat ca trans, acest termen descrie o persoană a cărei identitate de gen nu corespunde cu sexul atribuit la naștere. De exemplu, un bărbat transgender este o persoană a cărei sex atribuit la naștere a fost cel feminin, însă persoana nu se identifică. O femeie transgender este o persoană a cărei sex atribuit la naștere a fost cel masculin, însă persoana se identifică cu cel feminin.

Cuvântul trans este folosit întotdeauna ca adjectiv, nu ca substantiv. De exemplu, forma corectă este „*m-am întâlnit cu o persoană trans*”, nu „*m-am întâlnit cu o trans*”.

De asemenea, trans este utilizat ca termen umbrelă pentru a include identitățile de gen în afara sferei binare. Persoanele transgender pot avea diferite orientări sexuale.

Cisgen/Cisgender: descrie o persoană a cărei identitate de gen corespunde cu sexul atribuit la naștere. Deseori este prescurtat ca cis. Spre exemplu, o femeie cis este o persoană a cărei sex atribuit la naștere este feminin și care se identifică cu acesta.

Binaritate de gen : ideea că există doar două genuri, masculin și feminin, și că o persoană trebuie să se încadreze doar într-una din aceste categorii.

Tranziție: acțiunile medicale, juridice și sociale care ajută persoanele transgender să se apropie de expresia de gen dorită.

Însă, nu este un proces obligatoriu prin care trebuie să treacă toate persoanele trans, ci doar cele care simt să facă asta.

Îngrijirea **medicală** pentru afirmarea genului fiecărei persoane este unică și poate implica o serie de servicii și proceduri, inclusiv consiliere, terapie hormonală și diverse intervenții chirurgicale. Un element comun al afirmării medicale a genului este terapia hormonală, care implică în mod obișnuit estrogeni și antiandrogeni pentru femeile trans și alte persoane trans-feminine și testosteron pentru bărbații trans și alte persoane trans-masculine.

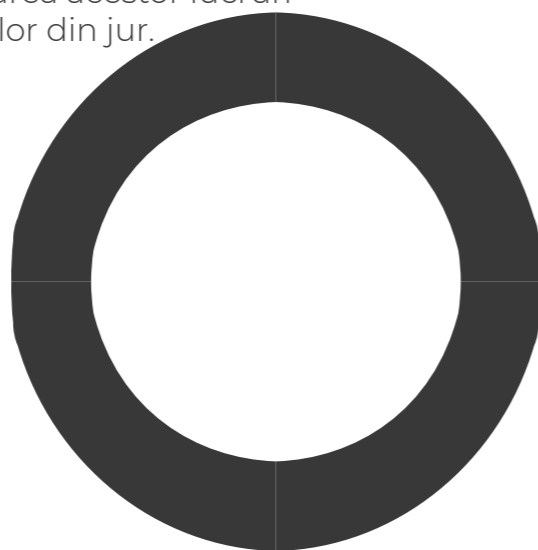
Modificările nu sunt doar un proces prin care persoanele trans să se apropie de expresia de gen dorită, dar o formă care ajută la a diminua suferința semnificativă din punct de vedere clinic care însoțește nepotrivirea între identitatea de gen și sexul atribuit la naștere. Conform mai multor studii anterioare, terapia hormonală de afirmare a genului a fost asociată cu avantaje psihologice pentru persoanele transgender, inclusiv rate mai mici de depresie și anxietate și o mai bună calitate a vieții.

La nivel **juridic**, tranziția poate include modificarea actelor de stare civilă (prenume, CNP, marker de sex) și recunoașterea juridică deplină a identității de gen. Acestea permit persoanelor trans să beneficieze de protecție legală, și totodată facilitează

interacțiunea cu autoritățile. După cum se menționează în raportul **Persoane trans în România:** „dacă persoanele trans își pot pune în acord actele de stare civilă cu identitatea lor de gen, atunci dreptul la viață privată le este respectat și sunt apărați de discriminare, hărțuire, stigmatizare și alte suferințe.”

Din păcate, în cazul persoanelor non-binare, recunoașterea legală încă nu există, astfel unele aleg să-și schimbe administrativ prenumele - într-unul nespecific unui gen anume - însă CNP-ul și markerul de sex rămân aceleași.

Din punct de vedere **social**, tranziția poate presupune schimbarea numelui sub care persoana este cunoscută în societate, a pronumelor pe care le folosește, cât și schimbări legate de expresia de gen (tunsori, machiaj, vestimentație, ș.a.m.d), și implicit comunicarea acestor lucruri persoanelor din jur.

Non-binar: o persoană a cărei identitate de gen nu corespunde exclusiv binarității femeie/bărbat, masculin/feminin. Persoanele non-binare pot spune că se identifică atât cu trăsăturile masculine și feminine sau cu niciuna dintre ele. Aceasta identitate de gen se regăsește sub termenul umbrelă trans. Persoanele non-binare pot avea diferite orientări sexuale.

Agen/ Agender: descrie o persoană care se identifică ca neavând un gen.

Euforie de gen: descrie experiențe pozitive de gen, plăcere sau o satisfacție distinctă care se datorează corespondenței dintre identitatea de gen a persoanei și trăsăturile de gen asociate cu un alt sex față de cel atribuit la naștere. Spre exemplu, utilizarea pronumelor potrivite genului persoanei poate oferi acesteia euforie de gen.

Outing: dezvăluirea orientării sexuale, orientării romantice sau identității de gen a altei persoane contrar voinței, intenției și permisiunii acesteia.

Este un act dăunător în special pentru că în ziua de azi, comunitatea LGBTQIA+ încă se luptă împotriva discriminării, astfel a fi în mod deschis membru al comunității poate afecta locul de muncă, dar și relațiile cu membrii familiei, prietenii, etc. În plus, fiecare persoană are dreptul la autonomie și la a alege cui dorește să-i împărtășească detalii din viața privată.

Disforie de gen: descrie afecțiunea care cauzează disconfort și suferință unei persoane a cărei identitate de gen este diferită față de sexul biologic. Nu toate persoanele al căror gen diferă de sex suferă de disforie de gen.

Manualul de Diagnostic și Sănătate V definește disforia de gen ca fiind o clasă de diagnostic care mută accentul clinic asupra posibilei suferințe determinată de sentimente de neconcordanță sau incongruență pe care le poate avea o persoană cu privire la expresia sa de gen, față de sexul care i-a fost atribuit la naștere.

Cei ce suferă de disforie de gen sunt afectați semnificativ din cauza unei incongruențe marcante de gen.

Heteronormativitate: presupunerea că toată lumea este heterosexuale și cisgender, și că acestea, în mod implicit, definesc “normalul” și sunt standardul unei societăți.

Transfobie: frica, discriminarea sau ura față de persoane transgender sau cele care nu se conformează unui gen, precum și față de cei care sunt percepuți ca fiind trans.

Bifobie: frica, discriminarea sau ura față de persoane bisexuale sau care sunt percepute ca fiind bisexuale.

Homofobie: frica, discriminarea sau ura față de persoane homosexuale sau care sunt percepute ca fiind homosexuale/lesbiene.

[the genderbread person]

Genul este un concept care poate părea greu de înțeles la început, mai ales când trăim într-o lume binară și heteromativă (vezi definițiile de mai sus). Însă, genul nu e binar, iar în suficiente cazuri e și, și puțin de acolo, puțin de dincolo.

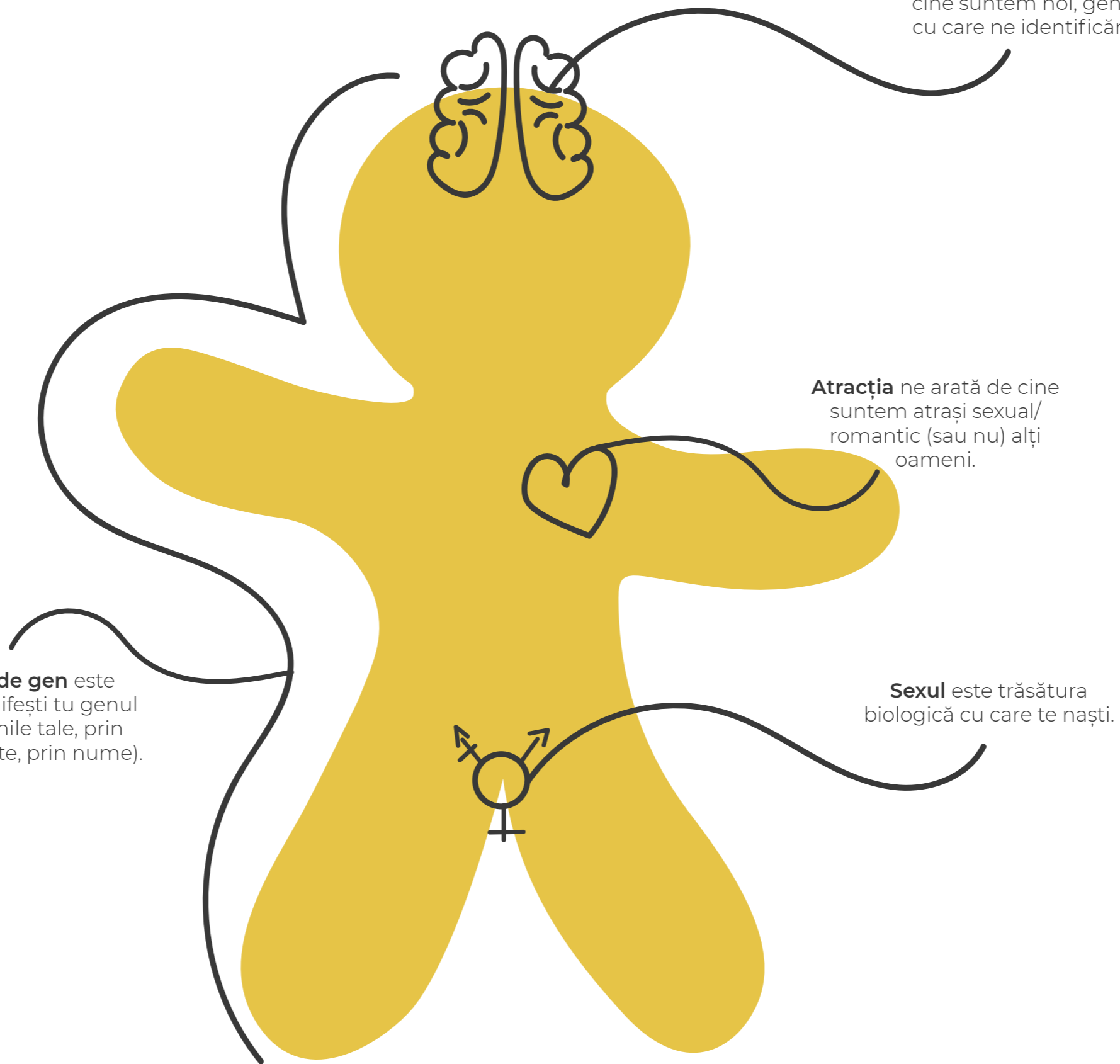
expresia de gen ≠ identitatea de gen ≠ sexul ≠ atracția

Expresia de gen este cum îți manifesti tu genul (prin acțiunile tale, prin îmbrăcăminte, prin nume).

Identitatea de gen este cine suntem noi, genul cu care ne identificăm.

Atracția ne arată de cine suntem atrași sexual/romantic (sau nu) alți oameni.

Sexul este trăsătura biologică cu care te naști.

[limbaj incluziv și importanța pronumelui]

[limbaj incluziv]

Limbajul se poate considera incluziv atunci când recunoaște și respectă modul în care oamenii își descriu și identifică corpul, genul și relațiile. Acesta permite ca orice persoană să fie tratată cu demnitate și respect, indiferent de identitatea sa de gen, fiind lipsit de cuvinte sau tonuri care denigrează, judecă sau discriminează, intenționat sau nu.

Astfel, folosirea unui limbaj incluziv contribuie la reducerea stereotipurilor de gen, promovează schimbarea socială și ajută la atingerea egalității de gen.

Introducerea genului non-binar într-o limbă atât de genizată, precum româna nu este ceva facil. Cu toate că limbajul este în continuă schimbare, schimbările implică un proces care necesită timp, fiind vorba nu doar de o schimbare de cuvinte, înțelesuri, cât și de mentalitate.

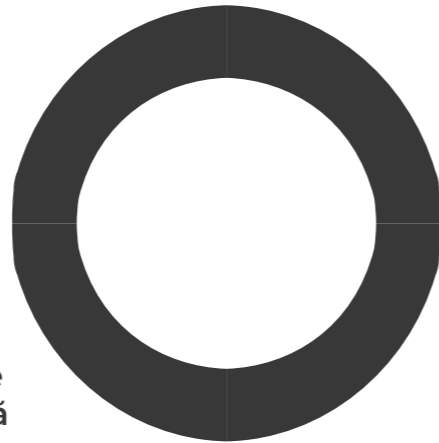
În ultimii ani, **x-ul** este din ce în ce mai des folosit ca sufix a cuvintelor genizate atunci când vorbim despre persoane care au o altă identitate de gen decât cea cisgender. În prezent, persoanele non-binare/agender sunt cele care folosesc **x-ul** când vorbesc despre sine și alte persoane, însă organizații și publicații au început și ele să integreze această schimbare în comunicare.

Nu toate persoanele non-binare folosesc **x-ul**, unele folosesc femininul sau masculinul, altele alternează între cele două; la fel și cu pronumele pe care cineva le folosește în limba română. Regula de bază este ca niciodată să nu presupunem în baza numelui sau prenumelui sau expresiei de gen. Este mai bine să întrebăm persoana cu care conversăm care este pronumele pe care îl folosește.

X-ul este introdus după rădăcina unui cuvânt pentru a înlocui genul masculin sau cel feminin în exprimare. Câteva exemple de cuvinte cu toate formele (feminin / masculin / non-binar sau agender):

- curajoase / curajoși/ curajosx (se citește curajosix)
- frumoasă / frumos / frumx
- timidă / timid / timidx
- participantă / participant / participantx
- artiste / artiști / artistx
- colegă / coleg / colegx

În discuțiile de zi cu zi această schimbare poate nu vine natural sau ușor de la început, iar recomandarea cea mai potrivită este exercițiul. Pe măsură ce ascultăm sau stăm de o vorbă cu persoană non-binară putem integra mai ușor aceste declinări. Recomandăm inclusiv exerciții prin care să conjugăm cuvinte la toate genurile.

[importanța pronumelui]

Pronumele este o modalitate prin care oamenii se referă unii la alții și la ei înșiși. Pronumele sunt personale și permit persoanei să-și afirme identitatea de gen. Când folosești pronumele corecte ale unei persoane, validezi și respecti identitatea sa de gen.

În engleză pronumele folosite de persoane non-binare, agender și alte genuri decât cisgender, sunt în mare parte „they/them”. Acestea nu au o traducere directă în limba română, pentru că pronumele la plural în limba română sunt genizate. În momentul de față se lucrează la un îndrumar pentru limbaj incluziv, limbaj non-binar.

O recomandare este folosirea adjectivelor posesive **„său, sa, sale”**, care nu depind genul posesorului, și lasă spațiu identităților non-binare.

Câteva exemple:

- Maria (ea) vine cu mașina ei -> Maria (persoană non-binară) vine cu mașina sa.
- Mihai (el) vine cu mașina lui -> Mihai (persoană non-binară) vine cu mașina sa.
- Ce i-ai făcut cadou de ziua ei? -> Ce i-ai făcut cadou de ziua sa?
- Și el și sora lui au răcit. -> Și (numele persoanei) și sora sa au răcit.

O alta recomandare este să reformulăm atât în scris cât și în vorbire propozițiile astfel încât să nu fie nevoie de utilizarea exclusiv a unui gen, și să fie evitate exprimările de tipul „fetelor” sau „băieților” în grupuri cu mai mult de un gen.

Câteva exemple:

- Am întâlnit-o pe Maria pe stradă. -> M-am întâlnit cu Maria pe stradă.
- Și ele două vin cu noi. -> Și (numele persoanei) și (numele persoanei) vin cu noi.
- Noi, amândoi. -> Și eu și tu.
- Ești foarte dedicată. -> Te dedici mult.
- Ești bun la matematică. -> Te descurci bine la matematică.
- Suntem bucuroși. -> Ne bucurăm.

[LGBTQIA+ friendly sau aliat?]

O persoană **LGBTQIA+ friendly** este aceea care tratează persoanele LGBTQIA+ cu respect și în mod egal, nu le judecă și este deschisă ca acestea să își creeze spații sigure și să se exprime liber, și care participă ocazional la evenimente.

O persoană **aliată a comunității LGBTQIA+** este aceea care se implică activ în acțiunile ce au ca scop înțelegerea, acceptarea și incluziunea persoanelor din comunitate. Această implicare poate presupune atât participarea regulată și susținută la evenimentele cu tematică LGBTQIA+, cât și simple intervenții în discursuri și în comentarii sau remarci homofobe sau transfobe pentru a atrage atenția asupra discriminării. Știm că este mai confortabil și ușor să fii aliat/aliată în discuții private când persoanele LGBTQIA+ sunt de față, însă o persoană aliată face acest lucru atât în spații publice, cât și în cele online. Aliații/aliatele susțin și vorbesc de drepturile comunității indiferent de situație și o pot face și când nu sunt persoane din comunitate de față.

Persoanele aliate nu primesc o etichetă, cum nici termenii LGBTQIA+ nu sunt etichete, ci mai degrabă arată apartenența la o comunitate, sau mai multe. Termenul de aliat/aliată are ca scop evidențierea valorilor pe care o persoană le are și felul în care decide să contribuie la o societate incluzivă și sigură pentru toată lumea. Nu trebuie să cunoști pe cineva queer sau să ai pe cineva out în grupul de prieteni sau colegi pentru a fi un aliat/aliată. Persoanele LGBTQIA+ există pretutindeni, la fel ca persoanele aliate.

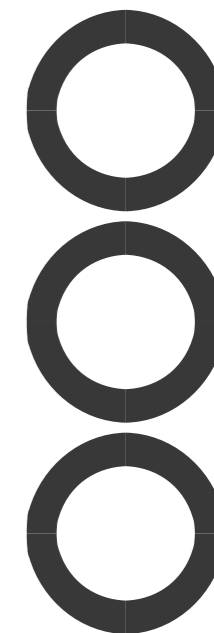
În Europa, în urma interviurilor din cadrul proiectului „Eurobarometer 493” realizat de Uniunea Europeană în 2019, aproximativ 64% din respondenți au spus că s-ar simți confortabil cu o persoană homosexuală, lesbiană sau bisexuală în funcții politice și aproape 55% să aibă copilul într-o relație de același sex/gen. Cu toate acestea, în România răspunsurile nu au fost la fel de favorabile. Doar 26% s-ar simți confortabil să aibă persoane homosexuale în funcții politice și 21% să aibă un copil într-o relație de același sex/gen.

De asemenea, un alt studiu realizat în România de CNCD (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării) în 2018 arată faptul că peste 70% din persoanele intervievate nu ar avea încredere în persoanele LGBTQIA+, 59% nu ar accepta ca acestea să le fie rude, 52% să le fie prieteni, 37% să le fie colegi de muncă, iar 17% nu ar accepta ca acestea să locuiască în România. De asemenea, 72% nu ar fi de acord cu căsătoria între persoane de același sex/gen, iar 62% nu ar fi de acord cu parteneriatul civil.

O cercetare lansată de ACCEPT în 2021 arată însă că există un trend ascendent cu privire la acceptarea persoanelor LGBTQIA+ și a cuplurilor de același sex în România. Rezultatele arată că 75% dintre români consideră că „este important să fii tratat cu respect și să îi tratezi pe ceilalți cu respect, inclusiv persoanele gay și lesbiene”, iar 68% consideră că toate familiile ar trebui protejate de lege, inclusiv cele formate din persoane de același sex. În ceea ce privește legalizarea căsătoriei cuplurilor de același sex, 26% sunt de acord cu căsătoria, în timp ce 17% susțin introducerea parteneriatului civil. Nu în ultimul rând, cercetarea arată că 62% dintre românii care se poziționează pro căsătorie între persoanele de același sex sunt de acord cu creșterea copiilor în cadrul familiilor LGBTQIA+. Totodată, 22% dintre cei care se poziționează împotriva căsătoriei egale, recunosc totuși că persoanele gay pot fi sau sunt deja părinți și au nevoie de protecția legii.

Conform unui studiu realizat în 2020 de către FRA (Agenția pentru drepturi fundamentale a Uniunii Europene) pentru statele membre UE, în România, 81% dintre persoanele LGBTQIA+ evită să se țină de mână pe stradă (media UE este de 61%) iar 25% sunt des sau întotdeauna deschise în legătură cu orientarea și identitatea lor (media UE este de 47%).

Este important să creăm spații sigure în care cei din comunitate știu că își pot face vocile auzite, să chestionăm și penalizăm comportamentele homofobe/transfobe/bifobe și discriminatorii. Aliații/aliatele devin o piesă importantă în această luptă și merg alături de noi pe drumul către o societate mai armonioasă și incluzivă.

[cum poți fi o persoană aliată?]

Fiecare persoană aliată sau LGBTQIA+ friendly decide în ce măsură se poate implica în îndepărtarea stigmei, marginalizării și prejudecăților cu care persoanele LGBTQIA+ se confruntă. Primul principiu e unul simplu: **trebuie să te asiguri că ești în deplină siguranță atunci când faci acest lucru și nu te expui nici tu unui pericol.**

“Eu cum pot ajuta?” Aceasta este una dintre întrebările pe care le primim cel mai des de la prietenii sau prietenele noastre din afara comunității LGBTQIA+, oameni care doresc să contribuie activ la o societate în care prietenx/prietenii/prietenele, rudele, colegx/colegii/colegele, vecinx/vecinii/vecinele sau cunoștințele lor din comunitate se simt incluse și sunt în siguranță. Indiferent dacă ești o persoană aliată, membru al comunității sau doar prietenul/prietena nostru/noastră, simplul fapt că te preocupă bunăstarea persoanelor LGBTQIA+ contează mult.

Trebuie să știi, în primul rând, că nu există întrebare greșită, cât timp ea este formulată cu bun simț și respect; încurajăm dialogul deschis și ne bucurăm când cineva dă dovadă de o curiozitate sănătoasă. Implicit rușinea nu își are locul în astfel de conversații, deoarece a crea un spațiu sigur comunicării este un lucru demn de respectat, prin a adresa o simplă întrebare! Bineînțeles, sunt persoane din comunitate care nu se simt confortabil să vorbească despre asta, dar nu uita că experiența lor este diferită de a ta și fiecare om are dreptul dacă vrea sau nu să-și zică povestea.

Alătură-te evenimentelor și campaniilor organizațiilor LGBTQIA+. Toată lumea este binevenită la evenimentele publice pe care le organizăm, și încurajăm participarea tuturor, indiferent dacă sunt parte din comunitate, familia cuiva din comunitate sau oameni care vor să afle și să înțeleagă mai multe. Aceste evenimente pot fi sociale (o petrecere sau proiecție de film de exemplu), culturale, artistice, educaționale și de informare, conferințe, sau pot fi campanii de strângere de fonduri și donații, sau proteste și marșuri.

Luptă pentru drepturile prietenilor/prietenilor/prietenelor tăi/tale, fie că este vorba de combaterea discursului care incită la ură și discriminare în mediul online sau de îndepărtarea unor prejudecăți exprimate de cei din jur. Nu putem înlătura prejudecata și răutatea dacă nu le adresăm și chestionăm în mod constant, de fiecare dată când le întâlnim, fie că e vorba despre postări în spațiul virtual, pe rețele de socializare, discuții la cafea sau discuțiile informale la locul de muncă sau la școală/facultate.

Conform aceluiași studiu realizat de CNCD în 2018, la întrebarea „Ați auzit sau ați fost vreodată martor la exprimarea în România a unei opinii negative și incitarea la ură față de o persoană/grup pentru că aparține unei alte orientări sexuale?”, 31% dintre respondenți au răspuns cu „da” iar dintre aceștia, 64% au menționat că au fost martori la acest lucru în mass media. Iar la întrebarea „Cine ar mai trebui să se implice mai mult pentru a opri discursul bazat pe ură în societate?”, 55% menționează că societatea civilă ar trebui să se ocupe de acest lucru, iar 10% menționează că și „Alții” precum “Toți cetățenii, indiferent de calitatea lor” se pot implica în combaterea discriminării.

Ia-ți informațiile din surse sigure. Trăim într-o lume unde accesul la informație vine, din păcate, la pachet cu foarte multe știri false, așa cum s-a putut observa și pe timpul pandemiei. Orice știre cu un titlu bombastic, vădit părtinitor, răutăcios sau care te îndeamnă la final să „dai mai departe prietenilor, să afle toți” ar trebui tratată cu suspiciune. Să ne aducem aminte de discuțiile direcționate către comunitate cu privire la varicela maimuței și presupunerea că “doar persoanele gay se pot îmbolnăvi”.

Ascultă. Probabil cel mai important lucru pe care-l poți face, ca persoană aliată, este să asculți vocile persoanelor din comunitate și să te asiguri că acestea se pot exprima în siguranță. Doar așa vei afla cine sunt și ce-și doresc cu adevărat, fiecare om având nevoi unice, dar la fel de valide și importante. Suntem o comunitate mare și diversă care se întinde pe tot spectrul identitar, sexual, socio-economic, religios și politic. Acum este momentul să ne scriem și spunem și noi poveștile, iar pentru asta avem nevoie de oameni deschiși și dornici să asculte, să ne sprijine, așa cum e de așteptat în cadrul unei societăți sănătoase și incluzive, cât și de spații unde persoanele queer să se autoreprezinte.

Trage singur/ă concluziile și fii gata de implicare. Păstrează-ți mintea deschisă și nu uita că orice om, la baza sa, își dorește aceleași lucruri: respect, demnitate și libertate. Așa vei reuși să îți creezi o imagine clară a comunității și vei ști cum poți participa activ la sprijinirea persoanelor LGBTQIA+.

[ce trebuie să știi ca persoană aliată?]

Cu siguranță, ai auzit multe mituri și precepții legate de comunitatea LGBTQIA+ care sunt doar menite să stârnească frica și revolta. Este important să le combatem de fiecare dată când le auzim.

Indiferent care este sursa de la care ai aflat despre o persoană din comunitate (ți s-a confesat persoana direct, ai aflat de la alți prieteni sau colegi, fie că a fost dintr-o discuție informală de birou sau clasă sau o confesiune, bănuiești tu pentru că "..."), nu este potrivit ca tu la rândul tău să povestești mai departe altora pentru că nu este povestea ta. **Fiecare persoană LGBTQIA+ decide când, dacă și cui vorbește despre sine.** Tu poți să te asiguri că spațiul și contextul este unul de așa natură încât dacă o va face, va fi în siguranță.

[scopul organizațiilor LGBTQIA+]

Clarificarea, îmbunătățirea și aplicarea legilor împotriva crimelor motivate de ură și a discursurilor discriminatorii împotriva comunității LGBTQIA+ în spațiul public.

Advocacy în direcția adoptării unei legi care să se recunoască și să se protejeze relațiile și familiile formate din cupluri de același sex/gen sau mai simplu zis, parteneriatul civil sau căsătoria. Astfel vom putea, de exemplu, să ne luăm credite bancare împreună, să beneficiem de asigurările medicale ale partenerului/ei, să ne vizităm partenerul/a la spital, familia să fie protejată în cazul moștenirii sau partajării de bunuri.

Informarea și educarea profesioniștilor din mediul sănătății, educației, justiției și autorităților publice când aceștia relaționează cu pacienți, elevi și studenți, petenți și clienți care fac parte din comunitatea LGBTQIA+.

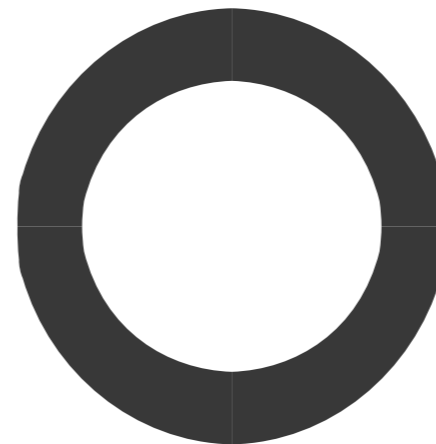

Ghidaj și suport în crearea spațiilor sigure în școli, precum și în cadrul familiei, prin educarea profesorilor și a părinților pe teme LGBTQIA+. Bullying (hărțuirea atât fizică cât și emoțională) în școli este încă o problemă mare pentru tinerii LGBTQIA+ și de cele mai multe ori nu este sancționată de către cadrele didactice sau discutată în familie. Și micile „glume” pe tema orientării sexuale și identității de gen, stereotipizarea și microagresiunile, afectează bunăstarea și sănătatea mintală a tinerilor care îndură toate acestea fără a fi ascultați sau ajutați.

Advocacy în direcția reglementării procedurilor juridice și a legilor aplicabile pentru recunoașterea juridică a identității de gen, și schimbarea sexului, prenumelui și a CNP-ului în actele de stare civilă.

Realizarea de evenimente sociale sau întruniri în spații sigure. Prin spații sigure se înțeleg acele locuri unde nu există discriminare sau violență, unde persoanele LGBTQIA+ își pot spune propriile povești, vocile comunității fiind astfel ascultate, și unde personalul spațiului/localului se poartă cu respect.

Colaborarea cu angajatori în direcția îndepărtării discriminării la locul de muncă și creșterea de șanse pentru persoanele LGBTQIA+ în a-și găsi un job unde politica firmei/organizației este incluziunea și respectul.

Bineînțeles, acestea sunt doar câteva exemple de roluri, obiective pe care o organizație LGBTQIA+ ar putea să le aibă. Cel mai important lucru pe care organizațiile LGBTQIA+ îl fac este auto-reprezentarea și punerea în prim plan nevoilor comunității printr-o mulțime de mijloace.

[stereotipuri false despre comunitatea LGBTQIA+]

A fi parte din comunitate este doar o alegere

Multă lume consideră că oricine poate renunța la o anumită orientare sexuală sau identitate de gen dacă își dorește cu adevărat. Din această cauză, a existat pentru mult timp și terapia de conversie, prin care se încearcă schimbarea forțată a orientării sexuale și a identității de gen, prin metode de multe ori inumane. Această metodă a fost respinsă de marile organizații medicale, psihologice și psihiatrice. În anumite țări acum este considerată o practică ilegală, însă din păcate în altele încă se practică. Orientarea sexuală și identitatea de gen nu sunt alegeri.

Copii sau tinerii nu sunt suficient de maturi pentru a-și cunoaște identitatea de gen sau/și orientarea sexuală

Chiar dacă mulți adulți spun acest lucru, de-a lungul timpului s-au realizat o serie de studii care arată că, încă de la o vârstă fragedă, un copil știe care îi este identitatea de gen. În cadrul unui studiu realizat de TransYouth Project 9, au fost intervievați copii cu vârstă începând de la 5 ani. Aceștia au răspuns la teste psihologice de asociere de gen. Rezultatul a demonstrat că atât copiii trans cât și cei care se identifică cu genul desemnat la naștere, știau deja care le este identitatea de gen. Pentru că trăim într-o societate heteronormativă (în care "normalul" este reprezentat de către persoanele cis heterosexuale), ca persoane LGBTQIA+ (simțim că) trebuie de mici să ne încadrăm în unul din cele două genuri, masculin sau feminin, care vin cu o serie de roluri și caracteristici specifice cărora trebuie să ne conformăm. Lipsa educației și spațiilor sigure în care persoanele pot vorbi deschis despre orientare și identitate îngreunează procesul de coming out față de ceilalți, chiar dacă pentru noi înșine lucrurile sunt clare cu mult timp înainte.

Homosexualitatea este o boală psihică

În urmă cu 70 de ani, atât psihiatrții cât și psihologii încercau să „vindece” homosexualitatea prin diferite practici inumane precum lobotomia, electroșocurile, tratamente hormonale, castrarea chimică sau chiar condiționarea prin aversiune, proces ce voia să ducă la repulsia față de orientarea sexuală a persoanei. Evelyn Hooker, psiholog american care s-a remarcat mai ales prin lucrarea sa din 1956, „*The Adjustment of the Male Overt Homosexual*”, începe să studieze homosexualitatea și reușește prin cercetările ei să o depatologizeze, fiind astfel scoasă din Manualul de Diagnostic și Clasificare Statistică a Tulburărilor Mintale (DSM) în anul 1973 de către APA (American Psychiatric Association).

În mai 2019, Organizația Mondială a Sănătății a eliminat din „Clasificația Internațională a Maladiilor-ICD” diagnosticul psihiatric de „tulburare de identitate de gen” (un diagnostic care a generat multă discriminare și stigmatizare) și a reclasificat experiența trans în capitolul „Aspecte legate de sănătatea sexuală” cu denumirea de „o incongruență marcată și persistentă între genul resimțit al unui individ și sexul atribuit al acestuia”.

Copiii crescuți de părinți gay vor fi gay

Atunci ce spunem de copiii crescuți de cuplurile heterosexuale, dar care sunt atrași de persoane de același sex/gen? Acesta este un alt mit popular, dar care nu are nicio bază științifică. Nimeni nu poate fi influențat în a deveni gay. Societatea Psihologilor Americani a ajuns la concluzia că orientarea homosexuală poate fi descoperită încă din primii ani de viață.

Persoanele LGBTQIA+ pot fi identificate prin anumite caracteristici, feluri de a se purta sau chiar prin îmbrăcăminte

Cei din comunitatea LGBTQIA+ sunt la fel de diverși ca oricine altcineva. În ziua de azi, tot mai puține persoane consideră că trebuie să se îmbrace sau să se poarte într-un anumit fel pentru a trece neobservați, iar unii aleg să facă acest lucru pur și simplu pentru a se exprima. Libertatea de exprimare a personalității unice a fiecăruia înseamnă că fiecare poate purta ce i se potrivește și ce îi place, nu că este sau nu queer.

[mesaje de la noi, comunitatea LGBTQIA+ pentru aliați/aliate]

„Fă-ți curaj și întreabă-ne când nu ești sigur de ceva și vrei să ajuți, fă-ți și mai mult curaj și vorbește prietenilor tăi, colegilor, familiei despre diversitate, incluziune, libertate, drepturi egale.”

„Fă-ți curaj și ajută o persoană care se află într-un moment de bullying sau cyberbullying.”

„Eu de la un aliat aș dori să fie o ființă empatică, lipsită de orice formă de sexism, să gândească egal și deschis, să nu ignore alte persoane (când au nevoie de ajutor moral, de exemplu), fie din comunitatea LGBTQIA+, fie din alte comunități minoritare sau din societatea generală. În mod special, un aliat nu ar trebui, din punctul meu de vedere, să acționeze și să se comporte în mod egoist sau nepăsător față de comunitățile minoritare, precum LGBTQIA+ de cauză.”

„Un aliat nu îmi zice că mă susține ca apoi să nu vrea să asculte când îi zic că ceva/cineva e discriminatoriu față de mine și să zică că-s prea sensibilă.”

„Să nu le fie frică să întrebe, în scopul educării de sine. De exemplu, dacă nu știi diferența între doi termeni care par similari, don't be afraid to ask, atâta timp

cât o faci cu respect. Nu fi un aliat doar pentru că e trendy și îți face o imagine bună, fă-o pentru că susții cu adevărat comunitatea, și pentru că îți pasă.”

„Aștept să se autoeduce în materie de LGBTQIA+, să nu fie nevoie să justific sau să educ de fiecare dată când curiozitatea lor (poate binei ntenționată) ar putea găsi ușor răspuns pe Google.”

„Știm că poate ești curios/ă/x? de orientarea noastră sexuală sau de identitatea de gen, dar asta nu înseamnă că ne place când suntem întrebați dacă suntem gay sau nu. Fii alături de noi și lasă-ne pe noi să come out față de tine.”

„Mi-ar plăcea ca un aliat să fie alături de noi atunci când avem nevoie, să ne susțină când suntem discriminați sau când ne spunem poveștile de viață (poate nu foarte plăcute prin care am trecut). Mi-aș dori să creăm o lume mai empatică.”

„Să nu le fie rușine să întrebe cu ce pronume ni se pot adresa. Înțelegem că poate fi complicat și astfel apreciem când o persoană vrea să se educe și să ne trateze cu respect. Dacă ai făcut o greșală în adresare nu ezita să îți ceri scuze, vom fi recunoscători.”

[ce să citești mai departe]

Paginile de social media ale organizațiilor LGBTQIA+ din România:

Asociația Accept (B): <https://www.facebook.com/asociația.accept>

Asociația Pride România (CJ): <https://www.facebook.com/AsociațiaPRIDERomania>

eQuiVox (TM): <https://www.facebook.com/equivoxlgbt/>

Hlgbtq United (BV): <https://www.facebook.com/HlgbtqUnited>

Identity.Education (TM): <https://www.facebook.com/identity.education>

MozaiQ (B): <https://www.facebook.com/mozaiqromania>

Queer Sisterhood (CJ): <https://www.facebook.com/QueerSisterhoodCluj/>

Rise Out (IS): <https://www.facebook.com/riseoutiasi>

TransCore (BV): <https://transcore.ro/>

Alte surse:

Despre persoanele trans: <https://transinromania.ro/intrebari-frecvente/>

Studiu „Experiențele comunitare, individuale și juridice ale persoanelor transgender din România”: <https://transinromania.ro/trans-in-romania/>

Studiu asupra persoanelor LGBTQIA+ în mediul educațional românesc: <http://www.acceptromania.ro/wp-content/uploads/2016/03/Un-liceu-sigur-pentru-to%C8%9Bi-rezultate-cantitative1.pdf>

Despre orientare sexuală, identitate de gen și alte caracteristici ale sexului: https://ilga.org/downloads/2019_Treaty_Bodies_Annual_Report.pdf

Despre situația drepturilor persoanelor LGBTQIA+ din Europa și Asia Centrală: <https://www.ilga-europe.org/annualreview/2020>

Raport ILGA despre terapia de conversie: https://ilga.org/downloads/ILGA_World_Curbing_Deception_world_survey_legal_restrictions_conversion_therapy.pdf

Un alt ghid al persoanelor aliate: <https://www.thetrevorproject.org/resources/trevor-support-center/a-guide-to-being-an-ally-to-transgender-and-nonbinary-youth/>

Alte articole și povești ale comunității apărute în publicații LGBTQIA+ friendly: <https://www.dor.ro/tag/lgbt/> și <https://www.scena9.ro/articles/tagged/lgbt> și <https://www.vice.com/ro/search?q=lgbt>

Pentru orice întrebări ai avea, nu ezita să ne contactezi pe **contact@identity.education**.

[bibliografie]

ACCEPT (2020). *Trans în România*. ACCEPT. Retrieved from: <https://transinromania.ro/wp-content/uploads/2019/02/Recunoasterea-juridica-a-identitatii-de-gen-a-persoanelor-trans-in-Romania-page-by-page.pdf>

ACCEPT (2020). *CCR, chemată să împiedice interzicerea educației privind genul în România*. ACCEPT. Retrieved from: <https://www.acceptromania.ro/blog/2020/07/10/ccr-chemata-sa-impiedice-interzicerea-educatiei-privind-genul-in-romania/>

ACCEPT (2021). *Ce cred românii despre căsătoria cuplurilor de același sex?* ACCEPT România. Retrieved from: <https://www.acceptromania.ro/blog/2021/04/15/ce-cred-romanii-despre-casatoria-cuplurilor-de-acelasi-sex/>

Active Watch (2018). *Raportul anual cu privire la discursul intolerant și instigator la ură*. Active Watch. Retrieved from: <https://activewatch.ro/publicatii/raportul-anual-cu-privire-la-discursul-intolerant-si-instigator-la-ura/>

American Psychological Association, (n.d.). *Gender dysphoria*. APA. Retrieved from: <https://dictionary.apa.org/gender-dysphoria>

American Psychological Association, (n.d.). *Myth buster*. APA. Retrieved from: <https://www.apa.org/monitor/2011/02/myth-buster>

Baker K., Wilson, L., Sharma, R., Dukhanin V., McArthur K, Robinson K., (2021). *Hormone Therapy, Mental Health, and Quality of Life Among Transgender People: A Systematic Review*. Journal of the Endocrine Society, 5 (4). doi: <https://doi.org/10.1210/jendso/bvab011>

Beischel, W. J., Gauvin, S. E. M., & van Anders, S. M. (2021). "A little shiny gender breakthrough": Community understandings of gender euphoria. *International Journal of Transgender Health*, 1–21. doi:10.1080/26895269.2021.1915223

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (2018). *Sondaj de opinie la nivel național privind nivelul discriminării în România și percepțiile actuale asupra infracțiunilor motivate de ură*. CNDC. Retrieved from: https://main.components.ro/uploads/1d3a0bf8b95391b825aa56853282d5da/2019/02/Sondaj_de_opinie_NoIntoHate_2018.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights (2020). *EU LGBTI survey II: A long way to go for LGBTI equality*. Retrieved from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/lgbti-survey-country-data_romania.pdf

European Commission (2019). Eurobarometer 493. Report on discrimination in the European Union. Retrieved from: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2251#p=1&instruments=FLASH&surveyKy=2251>

Halwani, R. (2002). *Outing and Virtue Ethics*. *Journal of Applied Philosophy*, 19(2), 141–154. doi:10.1111/1468-5930.00211

ILGA (n.d.). Our Glossary. Retrieved from: <https://www.ilga-europe.org/about-us/who-we-are/glossary/>

ILGA World (2020). *Curbing Deception: A world survey on legal regulation of so-called "conversion therapies"*. Geneva: ILGA World.

Maftai, A. & Holman, A-C. (2020). *Predictors of homophobia in a sample of Romanian young adults: age, gender, spirituality, attachment styles, and moral disengagement*. *Psychology & Sexuality*. doi: 10.1080/19419899.2020.1726435

Whalen, K. (n.d.). *(In)validating transgender identities: progress and trouble in the DSM-5*. National LGBT Task Force. Retrieved from: <https://www.thetaskforce.org/invalidating-transgender-identities-progress-and-trouble-in-the-dsm-5/>

Olson, K. R., & Gülgöz, S. (2017). Early Findings From the TransYouth Project: Gender Development in Transgender Children. *Child Development Perspectives*, 12(2), 93–97. doi:10.1111/cdep.12268

Perceland, R. (2015). *17 School Districts Debunk Right-Wing Lies About Protections For Transgender Students*. *Media Matters*. Retrieved from: <https://www.mediamatters.org/sexual-harassment-sexual-assault/17-school-districts-debunk-right-wing-lies-about-protections>

Russell, G. M. (2011). *Motives of Heterosexual Allies in Collective Action for Equality*. *Journal of Social Issues*, 67(2), 376–393. doi:10.1111/j.1540-4560.2011.01703.x

Voiculescu, S., & Groza, O. (2021). *Legislating political space for LGBT families: The 2018 referendum on the definition of family in Romania*. *Area*. doi:10.1111/area.12729

The equality project (n.d.). *LGBTIQA+ inclusive Language Guide for the Workplace*. Retrieved from: <https://www.theequalityproject.org.au/blog/lgbtiqa-inclusive-language-guide>

TransÎnRomânia (n.d.). *Tranziție*. TransÎnRomânia. Retrieved from: <https://transinromania.ro/tranzitie/>

contact@identity.education.ro
[@identity.education](https://www.instagram.com/identity.education)

Material realizat de Identity.Education
cu sprijinul British Embassy Bucharest și
Ambasadei Irlandei în România în cadrul
proiectului „From Information to Allyship”.